

BEDELSİZ SENEDİ KULLANMA SUÇU ÖZELİNDE HUKUK MAHKEMESİ KARARLARININ CEZA MAHKEMESİ KARARLARINA ETKİSİ*

Arş. Gör. Burak TAŞ** ***

ÖZET

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 156. maddesinde “*bedelsiz kalmış bir senedi kullanan kimseye, şikayet üzerine, altı aydan iki yıla kadar hapis ve adli para cezası verilir*” şeklinde düzenlenen bedelsiz senedi kullanma suçu bağlamında ceza mahkemeleri ile hukuk mahkemeleri arasında sıkı bir irtibat bulunmaktadır. Bu çalışma kapsamında bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde hukuk mahkemesi kararlarının ceza mahkemesi üzerindeki etkisi incelenmiştir. Öncelikle bekletici sorun ve nisbi muhakeme hakkında genel olarak bilgi verilmiş ardından ceza mahkemesi tarafından bekletici sorun sayılan hukuk mahkemesi kararının bağlayıcılığı hususu irdelenmiştir. Zorunlu olmadığı halde ihtiyaren bekletici sorun sayılan hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesini kural olarak bağlaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ardından iki mahkemede görülen benzer içerikli davaların derdest olup olmaması noktasında çeşitli ihtimaller değerlendirilmiştir. Derdest olan yargılamalarda senet yargılamalarında uzman olan hukuk mahkemesi kararının beklenmesi gerektiği, bedelsiz senedi kullanma suçunun ispatının senetle ispat kuralına tabi olmasına yönelik ilgili Yargıtay kararları ile temellendirilmiştir. Bir hukuk davasının derdest olmaması ihtimalinde ise ceza mahkemesinin hukuk yargısında geçerli senetle ispat kuralı uyarınca nisbi muhakeme yoluna başvurması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bedelsiz Senedi Kullanma Suçu, Senet, Bedelsizlik Olgusu, Bekletici Sorun, Nisbi Muhakeme.

* DOI: 10.33432/ybuhukuk.902094 - Geliş Tarihi: 23.03.2021 - Kabul Tarihi: 22.06.2021.

** Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı, burak.tas@asbu.edu.tr, ORCID: 0000-0001-6481-1580.

*** Bu makale, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, “Bedelsiz Senedi Kullanma Suçu” başlıklı yayımlanmamış yüksek lisans tez çalışmamızdan türetilmiştir.

THE EFFECT OF CIVIL COURT DECISIONS ON CRIMINAL COURT DECISIONS ON THE OFFENCE OF USING A BOND WITHOUT VALUE

ABSTRACT

There is a close relationship between criminal courts and civil courts in the context of the offence of using a bond without value regulated as “*any person who uses a bond without value shall be sentenced to a penalty of imprisonment for a term of six months to two years and a judicial fine, upon complaint*” in Article 156 of the Turkish Penal Code No. 5237. Within the scope of this study, the effect of the judgments of the civil court on the criminal court, specific to the offence of using a bond without value, was examined. First of all, information was generally given about the prejudicial question and the proportional judgment, and then the bindingness of the decision of the civil court which was deemed to be prejudicial question by the criminal court, was examined. It has been concluded that the decision of the civil court, which is an optional prejudicial question, although it is not mandatory, should bind the criminal court as a rule. Then, various possibilities were evaluated in terms of whether the cases with similar content in the two courts were pending or not. The fact that the decision of the civil court which is an expert in bond trials should be waited in pending cases, is based on the relevant Supreme Court decisions that the proof of the offence of using a bond without value is subject to the proving by deed. It has been concluded that when a civil case is not pending, the criminal court must apply for proportional judgement in accordance with the rule of proving by deed valid in the civil court.

Keywords: The Offence of Using a Bond Without Value, Bond, Phenomenon of Dud, Prejudicial Question, Proportional Judgment.

GİRİŞ

Bedelsiz senedin kullanılması suçunda gerek senet gerekse bedelsizlik kavramı karşısında ortaya çıkan uyumsuzluğun bir yönünün hukuk muhakemesini, diğer bir yönünün ise ceza muhakemesini ilgilendirmesi sebebiyle bu iki muhakeme sistemi arasında bir etkileşim söz konusudur¹. Kural olarak hukuk mahkemesi kararları ceza mahkemesini bağlamamaktadır². Ancak istisnai durumlarda bağlayıcılık gündeme gelebilmektedir. Nitekim ceza mahkemesi ve hukuk mahkemesinde görülen davaların *dava sebepleri, tarafları ve dava konuları* kural olarak farklıdır³. Dava sebebi açısından değerlendirme yapmak gerekirse ceza muhakemesinde, ceza kanunlarında yazılı suç teşkil eden bir fiilin işlendiği iddiasıyla soruşturma yapılır; ardından elde edilen delillere göre bu fiille ilgili kovuşturma yapılır. Gerçekleştirilen yargılama sonucunda sanığın fiili gerçekleştirip gerçekleştirmediği, sanık tarafından gerçekleştirilmiş fiil mevcutsa bunun cezaya müstahak olup olmadığına karar verilir⁴. Hukuk davasında ise davacı özel hukuktan kaynaklanan bir ilişkiden dolayı *hukukî himaye* talep eder. Dava sebebiyse taraflar arasındaki bu özel hukuk ilişkisine dayanak oluşturan maddî vakialardan ibarettir. Ancak *ceza mahkemesinin ve hukuk mahkemesinin dayandığı maddî vakıaların aynı olması* ihtimal dahilindedir⁵. Nitekim bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasının maddî vakıası, senedin bedelsizliğinin tespiti ile bu senedin fail tarafından kullanıp kullanılmadığıdır⁶. Hukuk yargılamasında ise alacak davaları, menfi tespit ve senet iptal davalarında senedin sahteliği özelinde senedin bedelsiz kalıp kalmadığı hususu maddî vakıayı oluşturmaktadır. Davanın tarafları

¹ **Sarsıkoğlu, Şenel** (2014) *Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması*, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 169.

² **Akcan, Recep** (1988) “Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara, s. 86.

³ **Akcan**, s. 63; **Belgin Güneş, Derya** (2019) “Ceza Mahkemesi Tarafından Ceza Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Kararın Hukuk Mahkemesi Kararlarına Tesiri”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:77, S:1, s. 193.

⁴ **Taner, Tahir** (1955) *Ceza Muhakemeleri Usulü*, 3. Baskı, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası, s. 7.

⁵ **Belgin Güneş**, s. 193.

⁶ **Artuç, Mustafa** (2020) *Malvarlığına Karşı Suçlar*, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 584.

açısından bir değerlendirme yapacak olursak ceza davasıyla hukuk davasının taraflarının kural olarak aynı olmadığı görülür⁷. Ceza davasında davacı tarafın her daim devlet olduğu ve kamusal iddia makamını devletin adına Cumhuriyet savcısının temsil ettiği görülür. Hukuk davasındaysa davacı taraf, özel hukuk kaynaklı bir uyuşmazlık sebebiyle hukukî himaye talep eden kişidir. Davalı tarafinsa kendisinden *hukukî himaye* talep edilmekte olan kişi olduğu görülür. Ancak istisnai durumlarda (HMK m. 70), Cumhuriyet savcısı taraf olarak hukuk davasına katılmaktadır⁸. İki muhakemede taraflar farklı olmakla birlikte maddi vakia perspektifinden bakıldığında, aslında bu farkın görünüş itibariyle olduğu fark edilecektir. Ceza yargılamasının sükeleri olan sanık ile katılan, maddi vakia bazında davanın tarafları olarak nitelendirilebilecektir. Nitekim katılan tek başına bireysel iddia makamını temsil etmektedir. Bu açıdan bakıldığında örneğin bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasının tarafları ile sahtecilik, menfi tespit ve senet iptal davalarının tarafları örtüşmektedir.

Ceza mahkemesi ile hukuk mahkemesinde dava konularının da ayrışması söz konusudur⁹. Nitekim ceza davasının konusu, işlediği iddia edilen fiilin suç teşkil etmesi nedeniyle fail hakkında ceza hükmünün kurulmasıyla hukuk davasında dava konusu, davacının davanın esasını oluşturan talepleridir. Ancak yine bazı özel durumlarda ceza mahkemesi ile hukuk mahkemesi arasında dava konusu bağlamında ortaklık bulunabilmektedir. Bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasında davanın konusu senedin bedelsizliğinin tespiti ile birlikte failin cezalandırılması iken senet borçlusu olunmadığına dair menfi tespit davasına ilişkin hukuk yargılamasında da davanın konusu senedin hükümsüzlüğü, bir anlamda da bedelsizliğinin tespit edilmesidir. Sonuç olarak tüm bu anlatılanlardan hareketle hukuk yargısı ile ceza yargısının birbirinden tam anlamıyla ayrışan iki farklı muhakeme düzeni olmadığı sonucuna varılabilecektir. Bu kapsamda bu iki mahkeme arası etkileşim hususunun bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde bir çerçeveye oturtulması önem arz etmektedir.

⁷ Akcan, s. 65-66; Belgin Güneş, s. 193.

⁸ Belgin Güneş, s. 193.

⁹ Kapanıcı, K. Berk (2016) "Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi (TBK m. 74)", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:7, S:1, s. 511-512.

Mevzuatımızda, ceza mahkemesi kararlarının hukuk mahkemesi kararlarına etkisi ile ilgili hukuki düzenlemeler¹⁰ mevcutken; hukuk mahkemesi kararlarının ceza mahkemesi kararlarına etkisi ile ilgili hukuki düzenlemeler sistemli olarak düzenlenmiş değildir¹¹. Bu konuda Yargıtay kararlarıyla¹² doktrindeki görüşler yol gösterici niteliktedir. Bu hususta HMK m. 214 ve CMK m. 218 sayesinde bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde hukuk mahkemesi kararlarıyla ceza mahkemesi kararları arası etkiyi tek yönlü olarak inceleyip sistemleştirme gayesi ile sonuca varma amacındayız. Nitekim ceza mahkemesinin maddi vakialara ilişkin tespitleri hukuk hâkimini bağlayıcı nitelikte olduğundan¹³ bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde incelememizi

¹⁰ Bkz. TBK m.74, HMK m.214, CMK m.218, TCK m.73/7, 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu m. 71 (07.11.2012 tarih, 28460 sayılı Resmî Gazete). **Soyubelli, Fethullah** (2013) Ceza ve Hukuk Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, Ankara, Hâkim Yayınları, s. 98.

¹¹ **Selçuk, R. Nurettin** (1975) “Ceza Kararlarının Hukuk Hâkimine Etkisi,” Ankara Barosu Dergisi, C:5, S:1, s. 718; **Koçak, Hakan** (2009) “Ceza Yargılamasının Hukuk Mahkemelerini Bağlayıcılığı Sorunu”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Konya, s. 72.

¹² Örneğin Yargıtay bir kararında senedin bedelsiz kaldığına dair kesinleşmiş bir hukuk davası sonucunda verilen kararın bağlayıcı olduğuna hükmetmiştir. Bkz. “*Dosya kapsamına göre, benzer bir olayla ilgili olarak Yargıtay 4. Ceza Dairesinin 13/12/2018 tarihli ve ... karar sayılı ilâmında da belirtildiği üzere, müşteki vekilinin, şüpheliler tarafından icra takibine konu edilen ve bedelsiz kaldığı belirtilen 1.200.000 Euro bedelli senede ilişkin olarak hukuk mahkemelerinde açılan davalar sonucunda verilen mahkeme kararlarının Yargıtay ilâmları ile onanarak kesinleşmesi neticesinde, şüphelilerin müştekilerden suça konu senetle ilgili alacaklarının bulunmadığı, söz konusu senedin bedelsiz kaldığının sabit olduğu ve bu suretle yeni deliller bulunduğu iddiası ile kamu davası açılmasına yönelik talebine ilişkin olarak, bahse konu hususların yeni delil niteliğinde olup olmadığı ve kovuşturmayaya yer olmadığına dair kararın kaldırılarak dosyanın yeniden ele alınması gerekir gerekmediği konularında bir karar verilmesi gerekirken, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiştir.*” Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E:2019/15537, K:2020/3970, T:01.06.2020.

¹³ **Belgin Güneş**, s. 191; “*Bölge Adliye Mahkemesince; tüm dosya kapsamına göre, davalı ile dava dışı ... hakkında davaya konu bono nedeniyle bedelsiz senedi kullanma suçundan açılan davada Bursa 3. Asliye Ceza Mahkemesince 2017/280 esas ve 2017/504 karar sayılı ve 20.06.2017 tarihli karar ile mahkumiyet hükmü verildiği ve hükmün kesinleştiği, maddi vakialara ilişkin ceza mahkemesi kararının hukuk hâkimini bağlayıcı nitelikte olduğu, böylece davacının boş ve imzalı olarak verdiği bononun anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğunun ispatlandığı davacının borcun sebebi nedeniyle farklı beyanlarda bulunmasının senedin boş olarak verildiği ve bedelsiz kaldığı sonucunu değiştirmeyeceği gerekçesiyle davalı vekilinin istinaf nedenlerinin esastan reddine karar verilmiş, hüküm davalı vekili tarafından temyiz edilmiştir.*”. Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E:2020/2439, K:2020/4105, T:14.10.2020.

hukuk mahkemesinin ceza mahkemesi kararına etkisine hasretmemiz kaçınılmazdır¹⁴.

I. BEKLETİCİ SORUN BAKIMINDAN HUKUK MAHKEMESİ KARARLARININ CEZA MAHKEMESİ KARARLARINA ETKİSİ

Öğretide, hukuk mahkemesi kararlarının ceza mahkemesini bağlayıp bağlamayacağına ilişkin görüş farklılıkları, iki muhakeme sisteminde ispat kuralları arasındaki farka dayanmaktadır. Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 1988/1E., 1989/2K., 24.03.1989T. sayılı kararı¹⁵ gereği bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasında senetle ispat kuralı geçerli olduğu için çalışmamızı hukuk mahkemesi kararlarının ceza mahkemesi kararlarına etkisi ile sınırladık. Bu kapsamda ceza mahkemesi kararlarının hukuk mahkemesine etkisine ilişkin doktrindeki görüşlere yer vermedik¹⁶. Konumuz bağlamında iki muhakeme sistemi arasındaki etkileşimin esas boyutunu bekletici sorun ve nisbi muhakeme kurumları ile çerçeveledik.

¹⁴ “Bir mahkeme tarafından verilen karar bağlayıcı niteliktedir. Çünkü aynı konu hakkında artık tekrar dava açılmayacağı ve tartışılmayacağı kabul edilen bir mahkeme kararının, aynı vakıalar bakımından başka bir mahkemede dikkate alınmaması kabul edilemez. Aksi durum, hukuka ve yargıya olan güveni sarsacağı gibi, bir hukuk düzeninde aynı vakıalara ilişkin çelişkili kararlar verilmesi tehlikesini de ortaya çıkarır. Bu nedenle mahkeme kararlarının bağlayıcı olduğunun kabul edilmesi ile hukuk düzenin birliği sağlanmış olur. Dolayısıyla ceza mahkemesinden verilen nihai kararlar da, hukuk mahkemesi bakımından bağlayıcı niteliktedir. Bu bağlayıcılık hukuk düzeninin birliğine hizmet ettiği gibi, ayrıca bir kimsenin ceza davasında mahkûm olurken hukuk mahkemesinde sorumlu olmadığı kabulüne engel olarak gerek suçun mağduru olan kişi gerek toplum bakımından vicdanların zedelenmesini de önler.” **Belgin Güneş**, s. 189-190.

¹⁵ “...cebinde gerçeğe ve hukuka uygun olarak düzenlenmiş senet bulunan alacaklının senede konu alacağını tahsil edememe tehlikesinden de öteye TCK.nun 509. maddesinde gösterilen sonucu bakımından çok ağır olan bir cezanın tehdidi altında bulundurulması, hatta H.U.M.K. ile İ.İ.K., Ticaret Kanunu hükümlerine güvenerek alacağını sağlam gördüğü için, şahit temini yolunu hiç aklına getirmedüğünden, kolayca mahkum edilebilme yolu açılacaktır. Böyle bir yolun açılması, toplumda güveni sarsar, ekonomik bayatı alt-üst edecek sonuçları doğuracaktır. Bu nedenlerle içtihat aykırılığının imzalı boş senedin, sanıkla mağdur arasındaki anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiasıyla açılan kamu davasında sanığın bu eyleminin H.U.M.K.nun cevaz verdiği istisnalar dışında tanıkla ispat edilemeyeceği doğrultusunda giderilmesi uygun bulunmuştur.”

¹⁶ Detaylı bilgi için bkz. **Soyubelli**, s. 98-101; Vergi Usul Kanunu m. 367/5 hükmüne göre “Ceza mahkemesi kararları, bu Kanunun dördüncü kitabının ikinci kısmında yazılı vergi cezalarını uygulayacak makam ve

A. BEKLETİCİ SORUN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Ticari hayatın vazgeçilmez bir parçasını oluşturan senetler, temelindeki hukuki ilişkinin geçersizliği sebebiyle uygulamada "bedelsizlik" iddiasıyla menfi tespit davalarının büyük bir kısmını ilgilendirmektedir. Uygulamada menfi tespit davası, genellikle senetlerinin şekil eksikliği, irade sakatlıkları, temsil yetkisi bulunmayışı, sahtelik ve benzeri sebeplerle hükümsüzlüğüne dayalıdır. Senetteki temel alacağın geçersizliği durumlarında da adi ve ticari senetlerdeki bedelsizlik iddialarının ispatı, özel hukuka ilişkin olması sebebiyle hukuk mahkemelerinin uzmanlık alanına giren bir sorundur. Bu nedenle bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasında ceza mahkemesi, uzmanlık alanının dışında bir sorunla karşılaşmaktadır. Bir ceza davasında, dava konusu

mercilerin işlem ve kararlarına etkili olmadığı gibi, bu makam ve mercilerce verilecek kararlar da ceza hâkimini bağlamaz.” Bu düzenleme *Akkaya*'ya göre vergi ve ceza mahkemeleri arasındaki ilişkiyi değil, vergi cezası uygulayacak makam ve merciler ile ceza mahkemesi kararları arasındaki ilişkiyi düzenler. Bu etkileşim hususunda *Akkaya*'nın önerisi şu şekildedir: “Yargılanacak uyumsuzluklar arasında bağlantının varlığı saptandığında, usul hukuku çerçevesinde muhakemelerin birleştirilmesi, nispi muhakeme yapma, bekletici sorun sayma seçenekleri söz konusu olur. İnceleme konusu bakımından “muhakemelerin birleştirilmesi” seçeneği, vergi ve ceza mahkemelerinin farklı yargı kollarında yer almaları nedeniyle mümkün değildir. Nispi muhakeme yapılması, uyumsuzluk önüne gelen mahkemenin kendi uzmanlık alanı dışında kalan bir ön sorunu sadece asıl uyumsuzluğu çözmeye yetecek kadar çözmesi anlamına gelmektedir. Ceza mahkemesinin hürriyeti bağlayıcı ceza gerektiren bir vergi suçuna ilişkin bir davada bu yola gitmesini engelleyen bir düzenleme hukuk sistemimizde mevcut değildir. Örneğin ceza mahkemesi “vergi ziyatı” bulunup bulunmadığı noktasında nispi muhakeme yaparak, kendisi bakımından bu noktadaki uyumsuzluğu çözdükten sonra yargılamaya devamla, asıl uyumsuzluk hakkında karar verebilir. Ancak ceza mahkemesinin bu yolu izlemesi, daha sonra aynı konuda vergi mahkemesinin farklı karar vermesinin beraberinde getireceği sakıncaları göze almasını gerektirir. Ceza mahkemelerinin izleyebileceği en isabetli yol kanımızca “bekletici sorun sayma”dır. Ceza mahkemesi yargılamada sırasında aynı fiil nedeniyle vergi idaresince tesis edilen mali nitelikli cezaya karşı vergi yargısına başvurduğuna öğrenirse, yargılamaya konu somut uyumsuzluğun özelliklerini de dikkate alarak vergi mahkemesinin kararını bekleyebilir. İnceleme konusu yapılan sorun bakımından, vergi mahkemesi kararının beklenip beklenmemesi Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununa göre tamamen ceza mahkemesinin ihtiyarındadır. Her ne kadar Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun 255 inci maddesinde “adi hukuka müteallik bir sorun”den söz ediliyor ise de “adi hukuk” deyiminin, ceza hukuku dışındaki tüm alanlarını kapsadığı kabul edilmektedir.” **Akkaya, Mustafa** (2000) “Vergi Mahkemesi ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Etkileşimi Üzerine Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:49, S:1, s. 93. Vergi ve idare mahkemeleriyle ceza mahkemeleri arasındaki etkileşim, bedelsiz senedi kullanma suçu bakımından çalışmamızın kapsamı dışındadır. Ancak ileride temellendireceğimiz üzere hukuk mahkemesi kararının bekletici sorun yapılması ile ilgili olarak *Akkaya*'nın görüşlerine yer vermek istedik. İlaveten konumuz dışında da olsa vergi ve ceza mahkemeleri arası etkileşim için ayrıntılı bilgi için kaynak yönlendirmesi yapmayı da uygun gördük. Ayrıntılı bilgi için bkz. **Akkaya**, s. 85-96; **Akkaş, A. Hulusi** (2016) Ceza Muhakemesi Bağlamında Yargı Mercileri Kararlarının Birbirleri Üzerindeki Etkisi, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 244.

sorunun çözümü, bazı hallerde ceza mahkemesinin yetki alanı dışında kalan bir sorunun çözümüne bağlı olabilmektedir¹⁷. Bekletici sorun (*bekletici mesele/mesele-i müstehire/ön sorun*) olarak adlandırılan bu sorunlar¹⁸ *bağlantının* bir neticesidir¹⁹.

Bekletici sorun kararı kanunun saydığı sınırlı durumlarda zorunlu; diğer hallerdeyse ihtiyaridir²⁰. Bekletici sorun saymanın zorunlu olduğu sınırlı durumlar dışında, her somut olayda bekletici bir sorunun bulunup bulunmadığına davaya bakmakta olan mahkeme karar verecektir²¹. Ceza mahkemesi kendi uzmanlığı dışında bir sorunla karşılaştığı durumda, sonuca varabilmek için söz konusu sorun hakkında karar vermeye yetkili ve görevli olan mahkemenin kararını bekleyebilecektir²².

Görülmekte olan bir ceza davasının sonuçlandırılabilmesi için mahkeme, ceza davasının görev ve yetkisine dahil olmayan bir sorunun çözüme kavuşturulmasına ihtiyaç duyulabilir. Bu hususta CMK m. 218/1 hükmü yol göstericidir. Şöyle ki: “*Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar*

¹⁷ **Parlar, Ali/Hatipoğlu, Muzaffer** (2008) 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu, Cilt 1, Ankara, Yazarın Kendi Yayını, s. 1215.

¹⁸ Hukukta “sorun” kavramı, maddi olaya ilişkin sorun olarak “maddi sorun”; uygulanacak hukuk normuna ilişkin olarak “hukuki sorun” şeklinde karşımıza çıkmaktadır (**Demirağ, Fahrettin** (2018) Örneklerle Ceza Muhakemesi Hukuku İşlemleri ve Adli Yazışmalar, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 108-109). CMK m. 218 hükmü incelendiğinde “yüklenen suçun ispatı” nitelemesiyle bu sorunların “maddi sorun” a yönelik olduğu görülmektedir. Nitekim bir suçun varlığı bakımından suç teşkil eden fiilin işlenip işlenmediği hususunun ispatı, olayın sübuta varıp varmadığı sorununa ilişkindir (**Demirağ**, s. 108-109).

¹⁹ **Ünver, Yener/ Hakeri, Hakan** (2019) Ceza Muhakemesi Hukuku Cilt 1, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 299; **Yenisey Feridun/Nuhoğlu, Ayşe** (2014) Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları, s. 84.

²⁰ **Erem, Faruk** (1973) Ceza Usulü Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası, s. 307; **Soyubelli**, s. 112; **Ünver/Hakeri**, s. 299.

²¹ **Toroslu, Nevzat/ Feyzioğlu, Metin** (2019) Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, Ankara, Savaş Yayınevi, s. 106.

²² **Özbek, V. Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker** (2018) Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınları, s. 126.

verebilir. Ancak, bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilir.”²³. İlgili düzenlemeye göre mahkeme bu durumda ya ön sorun hakkında kendisi bizzat karar verecek ya da nisbi muhakeme yolunu benimsemiyorsa bekletici sorun sayma yoluna gidecektir²⁴. Bu husus bilhassa TCK m. 204’te düzenlenen resmi belgede sahtecilik, TCK m. 207’de düzenlenen özel belgede sahtecilik, TCK m. 209’da düzenlenen açığa atılan imzanın kötüye kullanılması ve TCK m. 156’da düzenlenen bedelsiz senedi kullanma suçlarında kendisini göstermektedir. Örneğin “açığa atılan imzanın kötüye kullanılması suçu” senedin taraflar arasındaki anlaşmaya aykırı doldurulduğunun ve “bedelsiz senedi kullanma suçu” da senedin bedelsiz oluşunun ispatlanmasını gerektirmektedir. Bu hususlar ise Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 1988/1E., 1989/2K., 24.03.1989T. sayılı kararına göre hukuk muhakemesinde geçerli senetle ispat kuralına dayalı olarak ispatlanabilecektir²⁵. Söz konusu karar gereği 765 sayılı TCK m. 509 bakımından HMK m. 201’de düzenleme alanı bulan yazılı belgeye karşı yazılı belge ile ispat kuralı dahilinde ispat faaliyetine girişilebilir. Nitekim kararın ardından devam eden içtihatlarla tanıkla ispat kuralının uygulanamayacağı kabul edilmiştir²⁶. Nitekim senetle

²³ Alman Ceza Muhakemesi Kanunu’nun (StPO) 262. paragrafında, CMK m. 218 ile benzeşen bir düzenleme söz konusudur: “StPO 262: 1) Bir fiilin cezalandırılabilirliği özel hukuka ait bir ilişki hakkında verilecek karara bağlı ise, ceza hâkimi bu sorun hakkında da, ceza yargılamasında ispata ve usule ilişkin hükümler çerçevesinde, karar verir. 2) Mahkeme ayrıca, yargılamaya ara vermeye ve davaya katılanlardan birisine hukuk mahkemesinde dava açmak için süre vermeye veya hukuk mahkemesinin kararını beklemeye yetkilidir.”. Akkaş, s. 189-190.

²⁴ Akkaş, s. 189.

²⁵ “İmzalı ve yazısız bir kağıda sahibinin zararına olarak hukukça hükmü haiz bir muamele yazıldığı veya yazdırıldığı iddiasıyla Türk Ceza Kanununu 509. maddesine dayanılarak şikâyet üzerine açılan ceza davasında sanığa yüklenen bu eylemin Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun cevaz verdiği ayrık durumlar dışında tanıkla isbat edilemez.”; Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:2012/1086, K:2013/40, T:5.2.2013 sayılı kararında değişen ceza mevzuatı karşısında dahi söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararları halen geçerliliklerini koruduğuna hükmetmiştir.

²⁶ “Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulu’nun 24.03.1989 tarih ve 1998/1 Esas, 1989/2 Karar sayılı içtihadında da açıklandığı üzere, senedin bedelsiz kaldırılmasının ya da anlaşmaya aykırı kullanıldığının yazılı delille ispatlanmasının zorunlu olmasına rağmen,

ilgili maddi vakialarda ispat konusu hukuk mahkemesinin uzmanlık alanına girdiği için Yargıtay'ın söz konusu uygulaması, amaca hizmet eder niteliktedir²⁷.

CMK m. 218 hükmü, bekletici sorun sayma ile nispi muhakeme yapma hususunda hâkime takdir yetkisi tanımaktadır. Maddenin ilk cümlesi hâkime bir serbestlik alanı tanımaktadır; fakat “ancak” ile başlayan cümlede bu serbestliğin sınırlandığı görülmektedir. Şöyle ki: “...*bu sorunla ilgili olarak görevli mahkemede dava açılması veya açılmış davanın sonuçlanması ile ilgili olarak bekletici sorun kararı verebilir.*”. Buradan anlaşılan yargı mercilerinde dava açılmamışsa ceza mahkemesi bekletici sorun sayma yoluna başvurabilir ya da davayı kendisi tamamlar. Eğer hukuk mahkemesinde senedin bedelsizliği yahut niteliği ile ilgili dava açılmışsa bu durumda ceza mahkemesinin bekletici

katılanın borcunu ödemediğine dair yazılı delil ibraz edememesi hususları gözetilerek, mahkeme tarafından sanıklar hakkında verilen beraat kararında bir isabetsizlik görülmemiş olup...”(Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E:2013/6938, K:2015/995, T:21.01.2015).; “Yargıtay İçtihadı Birleştirme Büyük Genel Kurulunun 24.03.1989 gün ve 1/2 sayılı kararında öngörüldüğü üzere, yüklenen açığa imzanın kötüye kullanılması suçunun yazılı delille ispatı zorunlu olup, HMK'nın izin verdiği ayrık durumlar dışında tanıkla ispatının olanaklı olmadığı gözetilmeden, sanığın beraati yerine mahkumiyetine dair karar verilmesi,...”(Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E:2017/1511, K:2017/3227, T:02.05.2017).; “Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurulunun 24/03/1989 gün ve 1988/1-1989/2 sayılı ilamında açıklandığı üzere; senedin anlaşmaya aykırı kullanıldığının yazılı delille ispatının zorunlu olduğu göz önünde bulundurularak, sanığın üzerine atılı suçun “bedelsiz senedi kullanma” suçunu oluşturup oluşturmayacağı tartışılarak sanığın hukuki durumunun tespit ve tayini gerekirken, eksik araştırma ile yazılı şekilde karar verilmesi,...” (Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E:2017/5322, K:2018/93, T:09.01.2018).; **Erdem, D. Özge** (2018) “Türk Ceza Hukukunda Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu (TCK m. 209)”, Ceza Hukuku Dergisi, C:13, S:37, s. 191; **Esen, Sinan** (2007) Anlatımlı ve İçtihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar ve Bilişim Alanında Suçlar, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 568.

²⁷ **Eroğlu, Orhan** (2018) “Sahtecilik İddiasına Dayalı Menfi Tespit ve İstirdat Davalarında Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi”, Terazi Hukuk Dergisi, C:13, S:146, s. 22.

sorun sayma yoluna gitmesi gerekmektedir²⁸; nisbi muhakeme yoluna başvuramayacaktır²⁹.

Yargıtay'ın 1989 yılında verdiği içtihadı birleştirme kararında da belirtildiği üzere ceza mahkemesi, henüz hukuk mahkemesinde bir dava açılmamışsa kendisi bizzat yargılamaya devam etme yolunu tercih etmeyip ilgili tarafa davasını hukuk mahkemesinde açması için süre verebilir (CMK m. 218/1). İlgililere süre verilerek hukuk mahkemesinden bir kararın çıkması beklenirse; bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde örneğin senetten kaynaklanan bir borcun ödenip ödenmediği ile ilgili değerlendirmede bulunan hukuk mahkemesi, ceza muhakemesine hâkim serbest delil ilkesi hükümlerine göre değil, hukuk muhakemesinde geçerli senetle ispat kuralı uyarınca karar verecektir. Nihayetinde senet hakkında hukuk mahkemesince verilen kararın, ceza mahkemesi bakımından da bağlayıcı olduğu kabul edilmelidir. Bu bağlamda da bekletici sorun sayma yoluna gidilen ceza muhakemesinde, TCK m. 67/1³⁰ hükmü gereği dava zamanaşımı süresi duracaktır³¹. Fakat bu durum,

²⁸ Gökçen, Ahmet/ Balcı, Murat/ Pamuk, Gülfem/ İçer, Zafer/ Çakar, Kerim/ Öztürk, Nurten/ Apiş, Özge/ Ünal, Ertuğrul/ Gültekin Diken, Nil Melek/ Yılmaz, Zahit/ Erdin, Selim/ Şenerdoğan Büşra (2018) Malvarlığına Karşı Suçlar, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 200.; Bayraktar, Köksal/Yıldız, Kemal/Aksoy Retornaz, Eylem/Akyürek, Güçlü/Sonay Evik, Vesie/Evik, Ali Hakan/Kangal, Zeynel T./Memiş Kartal, Pınar/Sınar, Hasan/Altunç, Sinan/Aytekin İnceoğlu, Asuman/Bostancı Bozbayındır, Gülşah/Erman, Barış (2018) Özel Ceza Hukuku, Cilt IV, Malvarlığına Karşı Suçlar, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, s. 243; Artuç, Mustafa (2019) Pratik Türk Ceza Kanunu, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 909; Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E:2006/4453, K:2006/9398, T:22.11.2006.; Yargıtay 11. Ceza Dairesi, E:2006/128, K:2006/8618, T:01.11.2006.; Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem (2017) Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt 1, 4. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, s. 487.

²⁹ Akkaş, s. 194-195. Aksi yönde bkz. Soyubelli, s. 112.

³⁰ TCK m.67/1: “Soruşturma ve kovuşturma yapılmasının, izin veya karar alınması veya diğer bir mercide çözülmesi gereken bir sorunun sonucuna bağlı bulunduğu hallerde; izin veya kararın alınmasına veya sorunun çözümüne veya kanun gereğince hakkında kaçak olduğu hususunda karar verilmiş olan suç faili hakkında bu karar kaldırılmıncaya kadar dava zamanaşımı durur.”

³¹ Ünver, Yener/Hakeri, Hakan (2019) Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Cilt, 15. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, s. 283; Güngör, Devrim/Okuyucu Ergün, Güneş (2009) “Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamanaşımının Durmasına Etkisi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:22, S:83, s. 69; Ancak bekletici sorun sayma kararının

her zaman için sanığın sahip olduğu ve adil yargılanma hakkıyla ilgili olan *makul sürede yargılama hakkının* ihlal edilebileceği anlamına gelmemektedir. TCK'da zamanaşımının kesilmesinde olduğu gibi zamanaşımının durması hususunda bir üst sınır belirlenmemiştir. Yani dava zamanaşımı bakımından durma süresi sınırsızdır³². Ancak bu durumda hâkimin sınırsız bir yetkiye sahip olduğu anlamına gelmemelidir. Bu açıdan ilgiliye süre verme işlemleri en kısa sürede tamamlanmalı ve hâkimi ikinci kez süre vermesini engelleyen bir düzenleme bulunmasa bile ilgiliye tek bir süre tanınarak ön sorun hususu açıklığa kavuşturulmalıdır³³. Keza suç şüphesi altında bulunan kişinin sanıklık durumu ne kadar kısa olursa, ceza tehdidi bakımından duyacağı endişe o kadar azalacak ve adil yargılanma hakkı da makul süre bakımından ihlal edilmemiş olacaktır. İlaveten Yargıtay kararlarında ve CMK m. 218'in gerekçesinde belirtildiği üzere bekletici sorun yapılabilmesi hususunda mahkemelerin yetkisi sınırsız değildir³⁴. Ceza mahkemesinin bir sorunu bekletici (ön) sorun yapması

zamanaşımını durdurabilmesi için ön sorunun, *kamu davasının açılmasına veya devamına engel sayılan sorunlardan* olması gerekir. **Taşdemir, Kubilay** (2011) Ceza Hukukunda Zamanaşımı, Ankara, Cantekin Matbaacılık, s. 216; “*Yerel Mahkemece, 3.3.1987 tarihli oturumda, kadastro mahkemesinin dava dosyasının sonucunun beklenilmesine karar verilmiş ise de, yapılan keşiflerde suça konu emvalin kesildiği yerin itirazlı 1193 nolu parsel dışında kaldığı, dolayısıyla dava konusu yer ile orman emvalinin kesildiği yerin aynı yerler olmadığı, mahkemece suça konu emvalin kesildiği yerin, orman olup olmadığı usulünce araştırılmak suretiyle sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerekirken, sanığın hukuki durumunu hiçbir şekilde etkilemeyecek olan Kadastro Mahkemesine açılan dava sonucunun beklenilmesinin, önsorun olarak kabul edilemeyeceği, zamanaşımını kesen en son işlem tarihi olan sanığın sorgusunun yapıldığı 8.7.1983 tarihinden itibaren TCY.nın 102/4. maddesinde belirtilen 5 yıllık zamanaşımı süresinin 8.7.1988 tarihinde dolduğu saptandığından, kamu davasının zamanaşımı nedeniyle ortadan kaldırılmasına ilişkin direnme kararı isabetlidir. Bu itibarla Yerel Mahkeme direnme kararını onanmasına karar verilmelidir.*” Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:2004/89, K:2004/110, T:04.05.2004; **Akkaş**, s. 195-196.

³² **Güngör/Okuyucu Ergün**, s. 71-72.

³³ **Akkaş**, s. 196.

³⁴ Madde 218/1 gerekçesi: “*Dava konusu uyuşmazlığın çözülmesi, diğer bir deyişle bir eylemin suç olup olmadığına veya niteliğinin saptanması, ceza hukukunun kapsamında girmeyen bir sorunun çözümüne bağlı ise ceza mahkemesinin önünde üç seçenek bulunmaktadır:*

1. *Ceza davasının bir an önce sonuca ulaşmasını sağlamak için bu sorun hakkında da ceza hukukundaki usul ve deliller için geçerli kurallara göre karar vermek.*

ancak çok zorunlu ve uzmanlığa dair bir husus söz konusu olduğunda gündeme gelebilir. Aksi halde bahsettiğimiz üzere davanın uzaması, makul sürede bitirilememesi, adil yargılanma hakkının ihlal edilmesi, davanın uzaması sebebiyle davadan uzaklaşılması sebebiyle *usul işlemlerinde tevsik (yoğunluk) ilkesine* aykırılık, delillerin takdirinde hataya düşülmesi gibi sorunlar ortaya çıkacaktır³⁵.

Kuşkusuz ceza mahkemesinin bu sorun hakkında verdiği karar, sadece dava konusu uyumsuzluk yönünden geçerli olmak üzere ve esas dava bakımından gerekli olduğu ölçüde verilmiş bir karar sayılacaktır.

2. *Çözülmesi uzmanlığı gerektiren bir sorunun söz konusu olduğunu saptadığında, mahkeme yargılamaya ara vererek sorunun konusuna göre hukuk davası veya idarî dava açılması için ilgililere süre verebilecektir.*

3. *Yetkili mahkemede bu hususta bir dava açılmışsa bu mahkemenin kararını da bekleyebilecektir.*

Özetlemek gerekirse, ceza mahkemesi dava konusu uyumsuzluğun çözümünde etkili bulunan ve ceza hukuku dışında kalan bir sorun hakkında gerekli hâllerde kendisi karar verecek, sorunun nitelik ve kapsamına göre bu sorunun çözümünü bekletici sorun kabul ederek ilgililere süre de verecektir...

Ancak yukarıda (2) numaralı paragrafta da açıklandığı üzere, mahkemenin ceza davasını beklemeye alması, ancak çok zorunlu ve uzmanlığa ilişkin bir husus söz konusu olduğunda karar verilebilecek bir hâl sayılmalıdır. Aksi takdirde davanın makul sürede bitirilmesi ilkesi ihlâl edilmiş olur.” Şahin, Cumhuriyet (2005) Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 695.

³⁵ Hâkim yargılamada belirli aşamaları geçerek nihai hükme varmaktadır. Bütün bu aşamaların “davanın devamlılığı” içerisinde kalması gerekmektedir. Davanın başlamasından hükme ulaşıncaya kadar geçen sürenin mümkün olan en kısa süreyi ihtiva etmesi adil yargılanma hakkının bir gereği olan makul sürede yargılanma hakkı bakımından son derece önemlidir. Bu bağlamda usul işlemlerinin “birbirinden uzak olmaması”, kural olarak hâkimin huzuru dışında bir yerde gerçekleştirilmemesi, hâkimin davanın tamamı hakkında vicdanî kanaate sahip olmasını sağlamaktadır. Böylece hâkimin dikkati de dağılmayacaktır. Buradan hareketle usul işlemlerinin zaman ve mekân bakımından bir araya toplanması kavramına ceza muhakemesinde “usul işlemlerinin yoğunluğu ilkesi (*usul muamelelerinin teksifi ilkesi*)” denir. Erem, s. 305.

B. HUKUK VE CEZA MAHKEMESİ TARAFINDAN AYNI ANDA BEKLETİCİ SORUN KARARI VERİLMESİ

Hem senedin bedelsiz olduğuna, senedin senet niteliğini taşımadığına yönelik hukuk mahkemesinde hem de bedelsiz senedi kullanma suçu ile ilgili ceza mahkemesinde derdest bir yargılama söz konusu olabilir. Bu gibi ihtimallerde her iki mahkemenin de bekletici sorun sayma kararı vermesi imkân dahilindedir. Bu gibi durumlarda doktrinde bir görüş ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin kararını bekletici sorun sayması gerektiğini; başka bir görüş ise hukuk mahkemesinin ceza mahkemesinin kararını bekletici sorun sayması gerektiğini; diğer bir görüşse hangi yargılama daha gerideyse ileride olan mahkemenin kararının beklenilmesi gerektiğini savunmaktadır³⁶. Bedelsiz senedi kullanma suçu bakımından önem arz eden husus, bu suçla ilgili ceza davasının ve hukuk davasının aynı anda derdest olma ve her ikisinin de bekletici sorun sayma kararı vermemiş olması ihtimalidir. Ancak öncelikle belirtmek gerekir ki bu hususta mahkemeleri bekletici sorun sayma kararı vermeye zorlayan kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. Yargıtay uygulamalarına baktığımızda bazı durumlarda senedin bedelsizliğine ilişkin derdest bir menfi tespit davası söz konusu ise ceza mahkemesinin, hukuk mahkemesinin kararının kesinleşmesini beklemesi gerektiği belirtilmiştir. Yargıtay 23. Ceza Dairesinin 2015/681 E., 2015/2907 K., 24/06/2015T sayılı kararında şu şekilde hükmedilmiştir: *“Suça konu senede ilişkin olarak bekletici sorun yapılan Bursa 5. İş Mahkemesi'nin 2008/955 esas ve 2009/661 karar sayılı menfi tespit davasına ilişkin davanın kabulü yönündeki hükmün, kesinleşmesinin beklenip sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi*

³⁶ Akcan, s. 98-101; Söz konusu tartışma ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Soyubelli, s. 114-115; Yargıtay uygulaması, tahkikat aşamasında olan hukuk mahkemesinin ceza mahkemesinden daha ilerde olması halinde, yargılamaya devam edilmesi; ceza mahkemesinin tahkikat aşamasında daha ileri bir aşamada olması halinde ise, ceza mahkemesinde görülmekte olan davanın hukuk mahkemesinde görülen dava bakımından bekletici sorun yapılmasına karar verilmesi gerektiği yönündedir.” (Yargıtay 1. Hukuk Dairesi, E:2014/22658, K:2015/6827, T:07.05.2015.); Çakır, Görkem/Dalar, Erdinç (2017) “The Exercise of Making The Criminal Case Verdicts Prejudicial Question for Civil Law Cases”, Open Access Journal, Part 14, p. 222, <https://www.goksusafiisik.av.tr/Articletter/2017_Summer/GSI_Articletter_2017_Summer_Article14.pdf> s.e.t. 22.03.2021.

*gerektiğinin gözetilmemesi...bozmayı gerektirmiş*³⁷. Ancak bu kararın aksi yönünde uygulamalar da mevcuttur³⁸. Yargılamanın seyri için bekletici sorun kararı verilmesi, hükme ulaşmada yardımcı olacağından bu ihtimalde en uygun olanı, senet yargulamalarında uzman olan, kanunda bir tanımı bulunmayıp özel hukuka ilişkin bir olgu olan bedelsizlik ile ilgili daha tecrübeli olan hukuk mahkemesinin kararının bekletici sorun sayılmasıdır³⁹. Genel olarak senetler ve bu senetlerin bedelsizliği olgusu, özel hukuka ait kavramlardır ve hukuk mahkemeleri bu kavramlarla ceza mahkemesine nispeten daha iç içedir. Bu bağlamda maddi gerçeği araştıran ceza mahkemesinin doğru bir sonuca ulaşma

³⁷ Benzer yönde bkz. "...gerçeğin kuşkuya yer vermeyecek şekilde tespiti bakımından; bahsi geçen dava bekletici sorun yapılarak sonucuna göre sanığın hukuki durumunun takdir ve tayini gerektiğinin gözetilmemesi...", Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E:2012/19785, K:2013/1970, T:05/02/2013.; **Soydal Çınar, Tuğçe** (2019) "Kambiyo Senetlerinde Bedelsizlik", (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, s. 223.

³⁸ "Sanığın, borcu makbuz karşılığı ödenen 28.04.2001 tanzim, 27.10.2001 vade tarihli, 4780 dolar tutarındaki senedi Ankara 8. İcra Müdürlüğü'nün 2002/1278 sayılı dosyası aracılığıyla tahsil edebilmek amacıyla takip başlatılarak bedelsiz senedi kullanma suçunu işlediğinin iddia edildiği olayda; Katılan M.K. tarafından sanık aleyhine açılan Ankara 3. Asliye Ticaret Mahkemesi'nin 2005/208-2007/534 Esas-Karar sayılı dosyasının, mahkemenin 22.12.2005 tarihli ara kararıyla sonucunun beklendiği menfi tespit davasının konusunun, Ankara 8. İcra Müdürlüğü'nün 2002/1278 esas sayılı dosyasında takip konusu yapılan 28.04.2001 tanzim, 27.10.2001 vade tarihli, 4780 dolar tutarındaki senedin bedelsiz kalmasına ilişkin olduğu, 22.12.2005 ve 16.06.2009 tarihleri arasında söz konusu davanın beklendiği dosyada, mahkemenin hukuk mahkemesindeki dava sonucunu beklemesine gerek olmadan toplanan delillere göre suçun oluşup oluşmadığının tayin edilebilmesinin mümkün olması karşısında gereksiz olarak verilen bekleme kararının sanık aleyhine hukuki sonuç doğurmayacağı ve bu bekleme süresinin TCK.nun 107. maddesinde belirtilen zamanaşımını durduran süre niteliğinde bulunmadığı anlaşılmalı, bekletici sorun yapılan tarihler arasında zamanaşımının durduğu yönündeki tebliğnamedeki düşünceye iştirak edilmemiştir"(Yargıtay 15. Ceza Dairesi, E:2012/9811, K:2012/46241, T:24/12/2012).; **Soydal Çınar**, s. 223.

³⁹ *Soyubelli*'ye göre bu ihtimali savunmak HMK m. 214'ü geniş yorumlayıp bu bağlayıcılık hükmünü bekletici sorun saymaya kadar ilerletip hükmün amacından sapılması sonucunu doğurmaktadır. Ceza muhakemesinin delil incelemesi ve araştırması imkânının genişliği karşısında ceza mahkemesinin hukuk mahkemesi kararını bekletici sorun sayma kararı vermesi, ilgili maddenin düzenleniş biçiminden sapılması anlamına gelmektedir. Yargılamada geride olanın bekletici sorun kararı vermesi, O'na göre en makul seçenek olarak görünmektedir. Bkz. **Soyubelli**, s. 115.

ve kişilerin hak ve özgürlüklerini koruma ve *ıçtihat birliği* ilkesini sağlama noktasında, hukuk mahkemesinin kararını beklemesi daha yerinde olacaktır⁴⁰. Nitekim HMK m. 214/1 hükmüyle senedin sahte olmadığını tespit eden hukuk mahkemesi kararının kesinliğine öncelik tanımakla hukuk mahkemelerinin bu hususta daha yerinde karar verebileceğini öngörmüştür.

Bedelsiz senedi kullanma suçunun maddi konusu ve fiil unsuru üzerinden değerlendirme yapılması gerekirse burada ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin kararını beklemesi gerektiği kanaatindeyiz. Öncesinde de tekrarladığımız üzere her somut olay kendi gerçekliğinde özeldir. Bu bağlamda kesin bir kural niteliğinde bir kabulde bulunulamaz. Ceza mahkemesinin her somut durumda olması gerekene yönelik değerlendirmelerde bulunması ve olaya ve amaca (*ratio legis*) en uygun kararı vermesi gerekmektedir. Bu kapsamda her iki mahkeme de bekletici sorun kararı verdiğinde yapılması gereken, hukuk mahkemesinin bekletici sorun sayma kararından dönmesi gerekliliđidir⁴¹. Nihayetinde bekletici sorun sayma kararı bir ara karar olduğundan bu karardan hüküm verilinceye kadar her zaman dönülebilecektir⁴². Ancak bedelsiz senedi kullanma suçu yargılaması yapan ceza mahkemesi, senedin bedelsizliği ile ilgili derdest olan hukuk mahkemesi kararının geç sonuçlanacağı tasavvuru ile bekletici sorun sayma yoluna gitmemiş olabilir. Ceza davası sonuçlanmadan hukuk mahkemesinin kararı, kesinleşmiş olabilir. Bu durumda ceza mahkemesi, hukuk mahkemesinin kesinleşmiş kararına dayanarak yargılama gerçekleştirebilir. Bu hususta engel

⁴⁰ Aksi yönde bkz. **Akcan**, s. 101.

⁴¹ “Sahtecilik iddiasında bulunan taraf bu iddiasını, yalnızca hukuk mahkemesinde ileri sürmüş olabilir. Mahkeme yapmış olduğu yargılama neticesinde belgenin sahte olduğunu tespit ederse; bu hususu aynı zamanda taraflar talep etmese dahi Cumhuriyet savcılığına da bildirmelidir. Çünkü TCK m. 279’a göre: “(1) Kamu adına soruşturma ve kovuşturmayı gerektiren bir suçun işlendiğini göreviyle bağlantılı olarak öğrenip de yetkili makamlara bildirimde bulunmayı ihmal eden veya bu hususta gecikme gösteren kamu görevlisi, altı aydan iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. (2) Suçun, adli kolluk görevini yapan kişi tarafından işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkraya göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.”. Hâkimin böyle bir durumda, sahtecilik konusunda yapmış olduğu tespiti Cumhuriyet savcılığına bildirmemesi, maddenin ağırlaştırılmış şekliyle cezalandırılmasını gerektirir.”. **Eroğlu**, s. 22.

⁴² **Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim** (2019) Medeni Usul Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 228.

teşkil edecek bir hukuki düzenleme ise söz konusu değildir⁴³. Ancak her iki mahkemenin aynı hususta verecekleri kararların uyumlu olması gerekmektedir. Hukuk ve içtihat birliğinin sağlanması ve bu sayede adalete olan güvenin sağlanması amacıyla en doğru çözümün hukuk mahkemesinin bekletici sorun kararından dönmesi gerektiği kanaatindeyiz.

II. BEKLETİCİ SORUN SAYILAN HUKUK MAHKEMESİ KARARININ CEZA MAHKEMESİ ÜZERİNDE BAĞLAYICI OLUP OLMAYACAĞI SORUNU

“Belgenin sahte olmadığına dair hukuk mahkemesince verilen karar kesinleştikten sonra, söz konusu belge hakkında ceza mahkemesinde de sahtelik iddiası dinlenmez” şeklindeki HMK m.214/1⁴⁴; hukuk mahkemelerince verilen bir hükmün, ceza mahkemelerinde kesin hüküm olarak kabul edileceğine ilişkin mevzuatımızdaki en açık örnektir⁴⁵. Bu maddeye göre her çeşit senetteki sahteliğe yönelik menfi tespit hükmü kesinleştikten sonra, ceza mahkemelerinde bu senedin sahte olduğuyula ilgili iddialarda bulunulamayacaktır. Hukuk mahkemesince senedin sahte olmadığına hükmedilirse bu hüküm, netice itibarıyla HMK m. 214 ve m. 204 sayesinde ceza mahkemeleri bakımından bağlayıcı olacaktır⁴⁶. Bu düzenleme dışında, aynı

⁴³ Erdönmez, Güray (2016) “Adi ve Resmi Senette Sahtelik İddiasının Hukuk Davalarına ve İcra Takiplerine Etkisi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:28, S:123, s. 156.

⁴⁴ HMK m. 214 hükmü, 1086 sayılı HUMK’un 314. maddesinde aynı anlamı taşımakta olup şu şekilde düzenlenmektedir: “Resmi ve gayri resmi her nevi senedatın sahteliğini iddia eden kimse asıl davayı rüyet eden mahkemede bu iddiasını gerek davayı asliye ve gerek davayı hadise suretiyle ikame edebilir. Usulüne tevfiқан icra kılınan tetkikat neticesinde senedin sahte olmadığına dair mahkemeden sadır olan karar kesbi katiyet ettikten sonra iş bu senet hakkında mahâkimi cezaiyede dahi sahtelik iddiası mesmu olmaz.”

⁴⁵ Soyubelli, s. 103; “...senedin sahte olduğu iddiasıyla iptal davası açıldığı ve derdest olduğu anlaşılmaqla HUMK’un 314. maddesinde hukuk mahkemesinde senedin sahte olmadığına karar verilmiş olması halinde ceza mahkemelerinde sahtecilik iddiasının dinlenemeyeceği açıklanmış olması karşısında hukuk mahkemesinde açılmış bulunan dava sonucu beklenmeden yazılı biçimde TCK m. 345’e (m. 207 YTCK) göre hükümlülük kararı verilmesi bozmayı gerektirmiştir.”. Yargıtay 6. Ceza Dairesi, E:1985/7891, K:1985/7940, T:27.06.1985T.

⁴⁶ Soyubelli, s. 109; HMUK m. 314 ‘ün lafzından anlaşılan (HMK m.214/1), senedin sahte olmadığına yönelik tespit hükmü karşısında ceza mahkemesinin bağlı kalmasıdır. Ancak ilgili

soruna ilişkin hukuk mahkemesinin verdiği kararın ceza mahkemesine etkisine yönelik bir düzenleme mevzuatımızda bulunmamaktadır.

Doktrinde, beklenen hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesi kararını bağlayıp bağlamayacağına yönelik görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Bu görüşlerden ilki beklenen hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesini bağlamayacağı, ikincisi ceza mahkemesinin bu karara dayanarak karar verip vermeyeceğini kendisinin takdir edeceği, üçüncüsü ise ceza mahkemesinin bu kararla bağlı olacağı temeline dayanan görüştür⁴⁷.

Hukuk mahkemesince verilen kesin hükmün ceza mahkemesini bağlayıp bağlamayacağı hususunda mahkemenin takdir yetkisini esas alan görüşe göre bekletici sorun sayma ihtiyarı ise bu durumda ceza mahkemesi, bekletici sorun saydığı kesinleşmiş hukuk mahkemesi kararı ile bağlı olup olmayacağını kendisi takdir edecektir⁴⁸. Nitekim hukuk mahkemesi tarafından verilecek karardan yararlanmak amacıyla, bu kararın ceza mahkemesi tarafından beklenilmesine engel olan herhangi bir hukuki düzenleme mevcut değildir⁴⁹. İlaveten ceza mahkemesini de beklediği hukuk mahkemesi kararıyla bağlayan kanuni bir düzenleme de mevcut değildir. Federal Alman Yüksek Mahkemesi de bu görüştedir⁵⁰. Şöyle ki, ceza mahkemesi, § 262 StPO hükmü nazarında hukuk mahkemesi kararını bekletici sorun saydığı hallerde bile bu mahkemece verilen kesinleşmiş hükümlerle bağlı olmayacaktır. Ancak, sadece *inşai etki doğuran hukuk mahkemesi kararları ile* bağlı olacaktır. Örnek vermek gerekirse

maddenin mefhum-u muhalifinden çıkan sonuç, senedin hukuk mahkemesi kararıyla sahte olduğunun tespitinin ceza mahkemesini bağlamayacağıdır. Yani ceza mahkemesi, senedin sahte olup olmadığını kendisi de inceleyip bu hususta hüküm verebilecektir. HMK'nın bu düzenlemesi; ceza hâkiminin, senedin sahteliği konusunda, hukuk hâkiminin menfi tespit hükmü ile bağlı olduğunu kabul etmiş; ancak senedin sahte olduğuna ilişkin hüküm ile onu bağımsız kılmıştır. **Kılıçoğlu, Ahmet M.** (1973) "Haksız Fiillerden Sorumlulukta Ceza Hukuku ile Medeni Hukuk İlişkisi", Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:29, S:3, s. 188.

⁴⁷ Söz konusu görüşlerle ilgili detaylı bilgi için bkz. **Akcan**, s. 56-58, 93-94.

⁴⁸ **Pekantez, Hakan** (1980) "Bekletici Sorun (Meseleli Müstehire)", Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:1, S:1-4, s. 273.

⁴⁹ **Aras**, s. 368.

⁵⁰ "(BGH, Beschluß vom 4.11.1953, 4 StR 91/53.(1954).NJW, s. 82)" **Akkaş**, dn. 578, s. 202.

evlenme, boşanma, tapu sicilinde değişiklik öngören bu gibi inşai hükümlerde ceza mahkemesi artık yeni bir incelemeye girişemeyecektir⁵¹.

Mahkemenin takdir yetkisi temelindeki görüşe örnek olarak TCK m. 154 verilebilir. *Yenisey*'e göre TCK m. 154'te düzenlenen "*hakkı olmayan yere tecavüz suçu*"nun kovuşturulduğu ceza davasında da hukuka aykırı olarak girilen yer hukuki uyumsuzluk konusuysa ve hukuk mahkemesinde de dava açılmışsa, hukuk davasının sonucu beklenebilir;⁵² hatta beklenmesi de usul ekonomisi ilkesi bakımından yerinde olacaktır. Ancak bu görüşe göre ceza hâkimini bağlayan bir durum söz konusu değildir, bu husus hâkimin takdirindedir⁵³.

Beklenen hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesini bağlayacağını savunan görüşe göre ceza mahkemesi, çözülmesi uzmanlığı gerektiren bir hukuki sorun ile ilgili beketici sorun kararı vermişse, hukuk mahkemesinin kararıyla bağlı olacaktır. Bu görüşe göre ceza mahkemesi, zorunlu olmadığı halde hukuk mahkemesinden çıkacak kesin hükmü ihtiyari olsa bile beketici sorun saymışsa, sorunu çözüme kavuşturma yetkisinin, hukuk mahkemesinin uhdesinde olduğunu kabul ettiği anlamına gelecektir⁵⁴.

⁵¹ **Akkaş**, s. 202-203.

⁵² **Yenisey, Feridun**, Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 154.

⁵³ "Diğer taraftan hukuk mahkemesinde devam eden bir davayı ceza mahkemesinin beketici mesele olarak kabul etmesi halinde hukuk mahkemesinde verilecek hükümden mevcut ceza davasının niteliğine göre faydalanmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu bağlamda ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kararı isabetli olarak değerlendirdiği takdirde bu kararı kendi hükmüne esas alabilir. Burada ceza hâkimi hukuk hâkiminin toplamış olduğu delilleri yeniden toplamakla mükellef değildir. Burada kesin hüküm niteliği kazanmış olan hukuk mahkemesi kararının takdire şayan olarak görülmesi halinde uyumsuzluğun ispatı hakkında delil olarak değerlendirilmesinde bir engel yoktur. Burada kesin delil veya kesin hüküm olmaktan ziyade hâkime kanaat verecek nitelikte bir takdiri delil durumu söz konusudur". **Aras**, s. 368; **Tan, Hadi** (1951) "Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi", Adalet Dergisi, C:5, s. 664.

⁵⁴ **Centel/Zafer**, s. 722; **Akcan**, s. 96; **Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder** (2011) İcra ve İflas Hukuku, 25. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s. 684; Aras'a göre beketici sorun yoluna başvurma hâkimin takdirinde olduğu durumlarda hukuk mahkemesi kararı ceza mahkemesi bakımından bağlayıcı sayılmaması gerekmektedir. Aksi kabul edildiğinde maddi gerçeğe ulaşması gereken ceza yargılaması hukuk yargılamasında tespit edilen gerçek ile sınırlandırılmış olacaktır. **Aras**, s. 394.

Bahsedilen bu görüşler, kesin çizgiler içermesi nedeniyle birçok açıdan sorunludur. Şöyle ki; bekletici sorun kurumunun amaçlarının başında aynı soruna ilişkin muhakeme yapan farklı yargı mercilerinin verecekleri kararlar arası bir çelişkinin oluşmasını engellemektir. Böylece *hukuki güvenlik ilkesi* ile adalet fikri korunmuş olacak ve *usul ekonomisi ilkesi* bakımından davalar uzayıp hak kayıpları yaşanmayacaktır⁵⁵. Bu açıdan bakıldığında ihtiyari bekletici sorun saymada takdir yetkisi temelindeki görüş, bu kurumunun amaçlarına aykırılık teşkil etmesinin yanında bu kurumun kendisinden beklenen işlevi yerine getirmek bakımından da etkisiz kalmasına sebep olacaktır. Beklenen hukuk mahkemesi kararının bağlayıcı olmadığı temelindeki görüşün⁵⁶ savunulamamasının sebebiyse, ihtiyari olsa bile ceza yargılamasını durdurma kabiliyetini haiz bir kurumun önemli bir işlevi yerine getirmesidir. Öyle ki yargılamanın durmasına sebep olacak kadar önemli bir problemin çözümü hakkında hukuk mahkemesinin kararı bekleniyorsa; o halde ceza mahkemesinin hukuk mahkemesi kararı ile kesin olarak bağlı olamayacağı görüşü mantık kurallarına aykırı olacaktır⁵⁷. Bu görüşler arasında en uygun görüş, ceza mahkemesinin beklenen hukuk mahkemesi kararıyla bağlı olacağı görüşüdür⁵⁸. Hukuk mahkemesinden çıkacak kararın ceza mahkemesinde yargılamayı durduracak kadar önemli görülmesi, beklenen

⁵⁵ Akcan, s. 95.

⁵⁶ Yargıtay'ın bu görüşte verdiği bir kararı için bkz. "Basın yoluyla hakaret suçundan açılan ceza davasında, daha önce hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında alınan kesinleşmiş kararın, "kesin kanıt" değil, "değerlendirilebilir kanıt" olduğu ve ceza hâkimince doğrudan araştırma yapılması, haberin gerçeklik derecesinin saptanması, savunmaya ilişkin kanıtların toplanması, hukuk mahkemesindeki tazminat davasında dinlenen tanıkların anlatımlarının belirlenmesi, haberin gerçek olduğu ortaya çıktığı takdirde okurların gereksiz merak duygularını doyurma yerine, bu haberin halk tarafından bilinmesinde kamu yararı bulunup bulunmadığının araştırılması, kamu yararı bulunduğu kabul edildiğinde ise küçük düşürücü değer yargılarının habere eklenip eklenmediğinin incelenmesi ve bu konulardan, gerektiğinde bilirkişiden de görüş alınarak karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir". Yargıtay 4. Ceza Dairesi, E:1996/8295, K:1996/9884, T:23.12.1996.

⁵⁷ Soyubelli, s. 111-112.

⁵⁸ Soyubelli, s. 112; Bu açıdan, ceza mahkemesinde yapılan muhakemeyle aynı konuda hukuk mahkemesinin öncesinde karar vermiş olması halinde; hukuk mahkemesinin vermiş olduğu kesinleşmiş karar, ceza mahkemesi açısından kesin hüküm teşkil edecektir (Eroğlu, s. 23-24). Benzer yönde bkz. Akcan, s. 94.

sorunun çözüme kavuşturulması amacıyla ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin kararını beklemesi, onun bu karara göre karar vermesini gerektirmektedir. Yargıtay da 1989 yılında verdiği İBK ile aslında bu hususta savunduğumuz görüşe paralel bir uygulama birliğini sağlamıştır⁵⁹. Yüksek

⁵⁹ “Ceza mahkemesi, ilgililere süre vererek hukuk mahkemesinden bir kararın çıkmasını beklediği takdirde, hukuk mahkemesi, ceza usulünde benimsenen serbest delil ilkesi hükümlerine göre değil, hukuk usulünde uygulanan istisnalar dışında senede karşı ancak senetle iddiaların ispat edilebileceği ilkesi uyarınca bir karar tesis etmek zorundadır. Bunun sonucu olarak hukuk mahkemesinin senet hakkında verdiği kararın ceza mahkemesini bağlayacağı tartışılmazdır. Çünkü ceza mahkemesi adi hukuka ilişkin uyuşmazlığın hukuk mahkemesinde çözümüne imkan tanıdıktan sonra bu mahkemeden verilen ve kesinleşen kararı aynen uygulamaması açık bir çelişki olur. İşte bu nedenden dolayı ki, ceza mahkemesi adi hukuka ilişkin bir sorunu ceza usulü kuralları içinde karara bağlamadan bu sorunun hukuk mahkemesinde, çözümüne imkan tanıdıktan sonra, artık hukuk mahkemeden verilen ve kesinleşen kararı aynen uygulamaması açık bir çelişki olur. İşte bu nedenden dolayı ki, ceza mahkemesi adi hukuka ilişkin bir sorunu ceza usulü kuralları içinde karara bağlamadan bu sorunun hukuk mahkemesinde, çözümüne imkan tanıdıktan sonra bu mahkemeden verilen kararlarla bağlı olduğunun kabulü gerekmektedir.” Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, E:1988/1, K:1989/2, T:24.03.1989.; Benzer yönde bkz. “...Nüfus kaydı esas alındığında sanık hakkında uygulanacak madde farklı, savunma ve tanık beyanları esas alındığında ise farklı bir madde olacaktır. Bu hal maddi gerçeği esas alan ceza yargılamasının amacına aykırıdır. Bu nedenle sanığın nüfus kaydında yer alan, maktulün öz annesi olduğuna ilişkin bilginin düzeltilmesi için 5271 sayılı CMY.nın 218/1. maddesindeki kurala uygun olarak, hukuk mahkemesinde sanığın anne adının düzeltilmesi için dava açtırılmalı ve sonucuna göre sanığın hukuki durumu tayin edilmelidir.” Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:2006/1-341, K:2007/118, T:29.05.2007.; Aynı yönde “Bakırköy 3. Asliye Ticaret Mahkemesinin 2018/731 Esas sayılı dosyası kapsamında verildiği anlaşılabilir geçici mühlet kararı, geçici mühletin uzatılması kararı ve kesin mühlet verilmesi kararları ile şikayete konu çekin keşide ve ibraz tarihleri birlikte değerlendirilmek suretiyle ve ayrıca şikayete konu çekin, ileri tarihli (postdate) olarak keşide edilen bir çek olduğunun ve çek hesabı sahibi tüzel kişinin yetkilileri tarafından henüz konkordato talebi ile mahkemeye başvurulmadan önce keşide edildiği veya geçici mühlet kararı öncesinde keşide edilerek alacaklıya teslim edildiğinin sabit olması durumunda; 5941 sayılı Çek Kanunu'nun 5/1. maddesi kapsamında sanık yönünden cezai sorumluluğunun devam edip etmeyeceğinin tespiti açısından, yargılama sürecinin anılan Ticaret Mahkemesinden sorulup yargılama sürecinin devam ettiğinin anlaşılması halinde, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 218/1. maddesi gereği "bekletici sorun" yapılmak suretiyle, konkordato tasdiki yargılamasını yapan hukuk mahkemesince verilecek kararın sonucuna göre sanığın hukuki durumunun tayin ve

mahkeme, ilk derece mahkemesinin belli bir konuda hukuk mahkemesi kararını bekletici sorun saymasını ve bu konuda çıkacak olan kararı beklemesi gerektiğine hükmetmiştir. Nitekim 3. Ceza Dairesi, konuyla ilgili içtihadında şu ifadelerle yer vermiştir: “...*Sanığın sürüp ektiği yerin orman sınırlama haritası içinde kalıp kalmadığı, sanığın dayandığı tapunun suç konusu yere uyup uymadığı belirlenmelidir. Tapunun hukuki durumu tartışmalı olabilecek nitelikteyse davaya katılan orman yönetimine tapu iptal davası açması için süre tanınması [mehil verilmesi] ve açılacak davanın sonucunun beklenmesi gerekir.*”⁶⁰. Burada eğer tapu iptal davasının sonucunun beklenmesi gerekiyorsa o zaman mahkemenin, hukuk mahkemesinin kararını doğru bulmadığı için uygulamayacağını iddia etmesi açık bir çelişki doğuracaktır. Mantık kuralları gereği ceza mahkemesi, zorunlu olmadığı halde ihtiyari olarak hukuk mahkemesinin uzmanlık alanına giren bir konudaki kararını bekletici sorun sayıyorsa o kararla bağlı olacağı ön kabulündedir⁶¹. Eğer hukuk mahkemesinin kararını doğru bulmuyorsa bunu hukuken gerekçelendirmelidir. Ancak bu yöndeki kararını gerekçelendirmesi halinde, mahkemenin hukuk mahkemesi kararıyla bağlı olmaması ihtimal dahilinde görülmelidir.

Bedelsiz senedi kullanma suçu ile ilgili olarak değerlendirme yapmak gerekirse ceza mahkemesi, senedin senet vasfına sahip olup olmadığı, bir bedel ihtiva edip etmediği yani bedelsizliği hususunda hali hazırda derdest olan hukuk mahkemesinin kararını bekletici sorun saymışsa kesinleşen bu karara dayanarak hüküm kurması gerekecektir. Ancak bu durum, ceza mahkemesinin her durumda hukuk mahkemesinin bütün tespitleriyle bağlı olacağı anlamında da genellenemez.⁶²

takdiri gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde sanığın mahkûmiyetine karar verildiği anlaşılma...” Yargıtay 19. Ceza Dairesi, E:2020/3159, K:2020/13818, T:04.11.2020.

⁶⁰ Yargıtay 3. Ceza Dairesi, E:1981/1156, K:1981/1290, T:25.02.1981.; Aynı yönde bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:1959/46, K:1959/46, T:15.06.1959.

⁶¹ Aynı yönde bkz. **Kamışlı, Gani/Taneri, Gökhan** (2018) *Kişilere Karşı Suçlar*, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 996.

⁶² Aynı yönde bkz. “*Basın yoluyla hakaret suçundan açılan ceza davasında, daha önce hukuk mahkemesinde açılan tazminat davasında alınan kesinleşmiş kararın, “kesin kanıt” değil, “değerlendirilebilir kanıt” olduğu ve ceza hâkimince doğrudan araştırma yapılması, haberin gerçeklik derecesinin saptanması, savunmaya ilişkin kanıtların toplanması, hukuk*

Neticede bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde ceza mahkemesi senedin bedelsizliği hususunda kendisi nisbi muhakeme yoluyla bizzat karar verebileceği gibi senedin bedelsizliğine ilişkin sahtelik, menfi tespit, senet iptal gibi davaları bekletici sorun sayabilir⁶³. Ceza mahkemesi, bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasında senedin bedelsizliği ile ilgili derdest bir hukuk mahkemesi kararını bekleyip ceza yargılamasının durması yönünde karar veriyorsa bu durumda kesinleşen hukuk mahkemesi kararı ile bağlı olmayacağının kabulü hayatın olağan akışında beklenebilir bir durum değildir. Aksi yönde uygulama iki farklı muhakeme sonucunda farklı kararların ve bu farklılık nedeniyle çelişkinin doğmasına sebep olabilecektir. Bu durum ise içtihat birliğine aykırı bir durumun doğmasına ve hukuki güvenlik ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Bu da elbette yargıya olan güveni zedeleyecektir⁶⁴. Ancak unutulmaması gereken nokta ceza mahkemesinin, hukuk mahkemesinin kararını değerlendirmesi, kesinleşmiş bir karar olsa dahi her yönüyle incelemesi gerekliliğidir.

Sonuca varmak gerekirse ceza mahkemesinin bekletici sorun saymaya karar vermesi durumunda; hukuk mahkemesinin bu hususta vereceği maddi ve şekli anlamda kesin hükmü, kesin delil ve kesin hüküm niteliğinde değerlendireceğini baştan kabul etmiş olacaktır⁶⁵. Bedelsiz senedi kullanma suçu özelinde yürütülen bir ceza davasında ispata ilişkin hususta aynı zamanda hukuk davasının devam etmesi durumunda ceza mahkemesinin, ilgili kararı beklemeyip kendisi karar verdiği ihtimalde, iki mahkemenin kararları çelişebilecektir. Nitekim Yargıtay Ceza Genel Kurulu şu ifadelerle bekletici sorun sayılan hukuk mahkemesi kararının ceza mahkemesini bağlayacağına

mahkemesindeki tazminat davasında dinlenen tanıkların anlatımlarının belirlenmesi, haberin gerçek olduğu ortaya çıktığı takdirde okurların gereksiz merak duygularını doyumra yerine, bu haberin halk tarafından bilinmesinde kamu yararı bulunup bulunmadığının araştırılması, kamu yararı bulunduğu kabul edildiğinde ise küçük düşürücü değer yargılarının habere eklenip eklenmediğinin incelenmesi ve bu konulardan, gerektiğinde bilirkişiden de görüş alınarak karar verilmesi gerekirken, eksik incelemeyle hüküm kurulması bozmayı gerektirmiştir.” Yargıtay 4. Ceza Dairesi, E:1996/8295, K:1996/9884, T:23.12.1996.

⁶³ Eroğlu, s. 27-28.

⁶⁴ Kamışlı/Taneri, s. 996.

⁶⁵ Eroğlu, s. 28.

hükmetmiştir: "...bir eylemin suç olup olmaması başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise, ceza mahkemesi bu sorunu kendi çözümlenebileceği gibi, yargılamaya ara vererek hukuk davası açılması için ilgililere uygun bir süre verebilecek ve hukuk mahkemesinden bu konuda bir karar verilmesini de bekleyebilecektir. İlgililere süre verilerek hukuk mahkemesinden bir kararın çıkması beklendiği takdirde, örneğin senetten kaynaklanan bir borcun ödenip ödenmediği ile ilgili değerlendirme yapan hukuk mahkemesi, ceza usulünde benimsenen serbest delil ilkesi hükümlerine göre değil, hukuk usulünde uygulanan "istisnalar dışında senede karşı iddiaların ancak senetle ispat edilebileceği" ilkesi uyarınca bir karar tesis edecek ve senet hakkında hukuk mahkemesince verilen karar ceza mahkemesini de bağlayacaktır. Görüldüğü üzere, ceza mahkemesi yüklenen suçun ispatı açısından ceza usulü kuralları içinde karara bağlamadığı bir sorunun hukuk mahkemesinde çözümüne imkan tanıdıysa, artık hukuk mahkemesinden verilen kararla bağlı olacaktır. Başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunu kendisi karara bağlamak istediği takdirde ise, yine aynı kuralları, yani hukuk usulünde benimsenen kuralları uygulaması gerekecektir. Aksi halin kabulünde çelişkili kararların tesisi ihtimali nedeniyle adalete olan güven sarsılacaktır. Bu durumda ceza mahkemesi, bir fiilin suç olup olmamasını değil, bir hukuki işlemin, yani senede bağlı bir borcun ödenip ödenmediğini belirleyerek sonuca gideceğinden, senede bağlı bir borcun ödenip ödenmediğine bağlı olarak da bedelsiz senedin kullanılması suçunun sübutunu hukuk usulünde öngörülen kuralları uygulamak suretiyle çözümlenmek zorundadır. Bu zorunluluk yalnızca ödeme iddiasına ilişkin olup, sanığın kastı, senedi kullanıp kullanmadığı gibi diğer unsurları değerlendirirken ceza muhakemesindeki serbest delil ilkesine uygun şekilde takdirini kullanabilecektir."⁶⁶

Senedin niteliğine, bedelsizliğine ve geçersizliğine ilişkin hukuk mahkemesinde derdest bir dava söz konusu ise ceza mahkemesi bekletici sorun kararı vermelidir. Ceza mahkemesinin; senetlerin niteliği, bedelsizliği ve mevcudiyeti gibi hukuk mahkemesinin uzmanlık alanına giren ispata ilişkin hususlar hakkında karar vermesinin neden olabileceği çelişkili sonuçların doğmasının önlenmesi ve ispat kolaylığının sağlanabilmesi için bekletici

⁶⁶ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:2012/1086, K:2013/40, T:05.02.2013.

sorun sayma kararı çok önemlidir. Çünkü bekletici sorun sayma kararı, fayda düşüncesine dayanır⁶⁷. Bu fayda ise hem tarafların hem de kamunun menfaatini içeren faydadır. İki yargı yolu tarafından çelişkili karar verilmemesine ilişkin bireysel fayda ile hukuki öngörülebilirlik temelinde hukuk birliğinin sağlanmasına ilişkin kamusal fayda, bu hususta iç içe geçmiş bulunmaktadır. Ancak bu durumda da hukuk mahkemesinin kararı ceza mahkemesi için kural olarak kesin hüküm teşkil etmeyecek, takdiri delil niteliğinde değerlendirilecektir. Nitekim hukuk ve ceza mahkemelerinin kararlarının birbirleri bakımından kesin hüküm teşkil edeceği haller kanunda sınırlı olarak sayılmıştır. Ancak ihtiyari de olsa ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin kararını beklemekteyse kanuni bir düzenleme olmasa bile hem bu yöndeki Yargıtay kararları gereği hem de mantık kuralları gereği bağlayıcılık etkisi söz konusu olabilecektir. Kaldı ki ceza davasına konu uyuşmazlıkla ilgili olarak hukuk mahkemesinde hükmedilen tazminat veya icra inkâr tazminatları gibi cezaî nitelikteki kararlar ile bu kararların infaz edilmiş olması durumu, ceza mahkemesindeki davada erteleme, uzlaşma ve hükmün açıklanmasının geriye bırakılması kararları açısından da zararın giderilmesi şartını karşılamaktadır⁶⁸.

Senedin niteliğine ilişkin tespit davasındaki hüküm menfi tespit niteliğindeyse; yani senedin senet niteliğini haiz olmadığı sonucuna varılırsa, ceza mahkemesinde görülen bedelsiz senedi kullanma suçu yargılamasında sanık hakkında “yüklenen fiilin kanunda suç olarak tanımlanmamış olması” sebebiyle beraat hükmü kurulması gerekecektir (CMK m. 223/2-a)⁶⁹ Nitekim suçun maddi konusu bulunmadığı gerekçesiyle tipikliğin maddi unsuru gerçekleşmemiştir. Ancak hukuk mahkemesinin menfi tespit hükmüne rağmen ceza mahkemesinin bu kararla kendisini bağlı görmemesi ve hukuk mahkemesinin kararını dikkate almadan hüküm kurması doğru bir uygulama olmayacaktır. Burada hukuk mahkemesi aynı zamanda suçun maddi konusu olan senedin bu niteliği haiz olmadığını tespit ederek ceza mahkemesinin işini de kolaylaştırmıştır. Eğer aksi kabul edilecek olup ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin kararından bağımsız olarak hüküm kurarsa, tipikliğin maddi

⁶⁷ Toroslu/FeYZioğlu, s. 106.

⁶⁸ Aras, s. 390.

⁶⁹ Atalan, s. 862.

unsuru özelinde verilen kararlar arasında çelişki meydana gelecektir⁷⁰. Böylesi bir durum ise adalete olan güvenini sarsacaktır. Aynı zamanda hukuki öngörülebilirlik ilkesi zedelenmiş ve böylece hukuk birliği sağlanamamış olacaktır.

III. CEZA MAHKEMESİNİN NİSBE MUHAKEME YAPMASI

Mahkeme, yüklenen suçun ispatının, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı olduğu durumlarda kendisi bizzat yargılama yapmaya karar verdiğinde, ceza muhakemesine hâkim ispat ilkelerine uygun olarak karar verir (CMK m. 218/1). Eğer davada fiille ilgili subûta varmak, ceza hukuku dışında özel hukuka ilişkin bir sorunun açıklığa kavuşturulmasını gerektiriyorsa, mahkeme bu durumda *serbest takdir prensibine* göre yargılamayı yürütür⁷¹. Ancak ceza davasının konusunun özel hukuka ilişkin olması, mahkemenin HMK ile bağlı olmasını gerektirmeyecektir⁷². Nisbi muhakeme olarak adlandırılan bu kurum, bedelsiz senedi kullanma suçunda özellik arz etmektedir.

Bedelsiz senedi kullanma suçu bakımından kanuni bir düzenleme olmasa dahi 1989 tarihli İBK ve 2013 tarihli CGK kararı⁷³ gereği HMK'nın ispat hükümleri uygulanacağı için söz konusu İBK ile CMK m. 218/1 ve 217 hükmü arasında çelişki bulunmaktadır. Yargıtay, bedelsiz senedi kullanma suçunda HMK'nın senetle ispat kurallarına göre yargılamanın sonuçlandırılacağına hükmetmiştir. Ancak CMK m. 217'ye göre ise "(1) Hâkim, kararını ancak duruşmaya getirilmiş ve huzurunda tartışılmış delillere dayandırabilir. Bu deliller hâkimin vicdanî kanaatiyle serbestçe takdir edilir. (2) Yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilir." Aynı

⁷⁰ Tipikliğin maddi unsurunun gerçekleşip gerçekleşmediğini ceza mahkemesi tayin eder, hukuk mahkemesinin bu konuda belirleme yapma yetkisi olmadığı gibi, böyle bir belirleme ceza mahkemesini bağlayıcı nitelikte de değildir.

⁷¹ Akkaş, s. 190.

⁷² Akkaş, s. 189.

⁷³ Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:2012/1086, K:2013/40, T:05.02.2013.; Aynı yönde güncel Ceza Genel Kurulu kararı için bkz. Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:2017/31, K:2020/354, T:09.07.2020.

şekilde 218/1'in ilk cümlesine göre: “Yüklenen suçun ispatı, ceza mahkemelerinden başka bir mahkemenin görev alanına giren bir sorunun çözümüne bağlı ise; ceza mahkemesi bu sorunla ilgili olarak da bu Kanun hükümlerine göre karar verebilir.”

Bakıldığında CMK m. 218 hükmünün lafzı oldukça sorunludur. Yüklenen suçun ispatının ceza mahkemeleri dışında başka bir mahkemenin görev alanına girdiğinin tespitini kimin yapacağı belirtilmemiştir. İspat hususunda bir konunun ceza mahkemesi dışında başka bir mahkemenin görev alanına girdiğini belirten bir kanun hükmü de bulunmamaktadır. CMK m. 217 hükmü, ceza mahkemelerinin serbest delil sistemine bağlı olarak araştırma yapacağını düzenlemektedir. Ancak bu iki muhakeme arasında ispat kuralları bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Hukuk muhakemesinde kanuni delil sistemi geçerliken ceza yargısında serbest (*vicdanî*) delil sistemi geçerlidir⁷⁴. Serbest delil sisteminin esas özelliği ise hukuka uygun olarak elde edilmiş olmak kaydıyla her şeyin her şeyle ispatlanabilmesi ve her şeyin delil olarak itibar görebilmesidir⁷⁵. Bu serbestlik delillerin değerlendirilmesinde de serbestliği beraberinde getirmektedir. Nitekim CMK m. 217/2 uyarınca yüklenen suç, hukuka uygun bir şekilde elde edilmiş her türlü delille ispat edilebilecektir⁷⁶. Buna karşın senedin bedelsizliğini araştıran hukuk mahkemesinde bu husus ancak senetle ispat kuralına göre ispatlanabilecektir. Nitekim daha önce

⁷⁴ **Gökler, A. Metin** (2010) “Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralı ile Bu Kuralın İstisnaları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul, s. 216-217.; **Taner**, s. 7.

⁷⁵ **Gökler**, s. 216-217.

⁷⁶ “Ceza yargılamasında kanıt serbestliği ilkesi başlığı altında toplayabileceğimiz ve yasanın gerekçesinde açıklanan temel prensiplere göre; a) her şeyin kanıt olabileceği, b) ilgililerin kanıt ileri sürebilecekleri, c) hâkimin kendiliğinden kanıt araştırabileceği (hatta zorunlu olarak araştırması gerektiği), d) kanıt ileri sürmede zaman kısıtlaması olamayacağı, e) kanıtlama külfetinin sanığa yüklenemeyeceği, f) kanıt değerlendirmede hâkimi bağlayan üstün kanıtın söz konusu olmayıp, hâkimin tüm kanıtları serbestçe değerlendireceği (*vicdani kanaat*), ceza yargılamasının temel ilkeleridir. Bu ilkelerin birinden dahi vazgeçmek, ceza yargılamasının temel felsefe ve yapısına aykırı davranmak anlamını taşır.” (Yargıtay Ceza Genel Kurulu, E:1991/81, K:1991/111, T:08.04.1991).; **Gedik, Doğan** (2019) “Ceza Muhakemesinde Hâkimin Delilleri Değerlendirme Serbestliği (CMK m.217)”, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:21, Özel S., s. 916.

bahsettiğimiz Yargıtay İBK da bu yöndedir. Burada kanun sistematığına aykırılık söz konusu olsa da ceza mahkemesi nisbi muhakeme yoluna gittiğinde Yargıtay'ın kabulüne göre senetle ispat kuralına dayalı olarak ispat faaliyeti gerçekleştirecektir⁷⁷.

⁷⁷ “Biraz önce değinilen adi hukuka ilişkin sorunu ceza mahkemesi kendisi karara bağlamak istediği takdirde, yine aynı kuralları, yani hukuk usulünde benimsenen kuralları uygulaması icap eder. Aksi halin kabulünde çelişkili kararların tesisi olasılığı nedeniyle hak ve nispet kurallarına aykırı bir sonuç ortaya çıkmaktadır ki, bu da yargıya olan güveni sarsar. Her ne kadar CMUK.nun 255. maddesinde bir fiilin suç olup olmaması adi hukuka ilişkin bir sorunun çözümüne bağlı olduğu takdirde, ceza mahkemesi bu sorunu dahi ceza işlerindeki usul ve deliller için geçerli kurallara göre karar verir biçiminde ise de, bu somut uyumsuzlukta ceza mahkemesi, bir fiilin suç olup olmamasını değil, bir hukuki işlemin, yani senet düzenlenmesi halinin suç olup olmamasını karara bağlamaktadır. Başka bir deyişle, sanık tarafından yapılan hukuki işlemin ve özellikle anlaşmaya aykırı düzenlendiği ileri sürülen senede ilişkin hukuki işlemin suç olup olmadığı incelenmektedir. Bu nedenle ceza hâkimi, imzalı boş kağıdın aradaki anlaşmaya aykırı doldurulduğu iddiasının sübutunu hukuk usulünde öngörülen kuralları uygulamak suretiyle çözümlmek zorunludur.

Ceza ve hukuk mahkemelerinde, sübuta ilişkin bir sorunun çözümünde farklı usul kurallarının uygulanmasının kabulünde farklı sonuçların çıkacağı açıktır. CMUK.nun 255. maddesinin alındığı Alman Usulünde bu farklılık yoktur. Çünkü bu ülkede gerek ceza ve gerek hukuk usulünde serbest delil istemi uygulanmaktadır. Öte yandan, imzalı boş kağıdın anlaşma dışı doldurulduğu iddiasının ceza mahkemesinde serbest delil usulü ve hukuk mahkemesinde ise, istisnalar dışında sınırlı delil usulüne göre çözümünün ve bundan dolayı farklı sonuçların ortaya çıkmasının kabulü adalet ve hakkaniyete aykırı düşer. Bu itibarla, imzalı boş kağıdın anlaşma dışı doldurulduğu iddiasına ilişkin adi hukuka ait sorunun çözümünde, ceza ve hukuk mahkemelerinden verilen kararların farklı sonuçlarının uygulamada doğuracağı sakıncaların önlenmesi bakımından, tanıkla ispat konusunda ceza mahkemesinin hukuk mahkemesinin bağlı olduğu usul kurallarını uygulaması gerekir.” 1989” İmzalı boş bir kağıdın anlaşmaya aykırı olarak doldurulduğu iddiasının cezada sabit görülerek verilen mahkumiyet kararının aksine olarak hukuk mahkemesinde böyle bir iddianın yerinde olmadığı kabulü ile alacağın gerçek bulunduğu sabit olduğu takdirde, alacaklı ceza kararı sonucu mahkum olacak ve fakat aynı alacaklı hukuk mahkemesi kararı sonucu alacağını icrada tahsil edecektir. Böylesine çelişkili durumun ortaya çıkmasına hukuk mantığının cevaz vermeyeceği doğaldır. Bu sonucu benimsemek Borçlar Kanunu'nun az önce açıklanan 53. maddesindeki hukuki esaslarla da bağdaştırılamaz. Aksinin kabulü halinde senet borçlusunu hiçbir zaman ne İcra Tetkik Mercii Hâkimliğine, ne de Ticaret Mahkemesine başvurma yoluna gitmeyecek, şahit temin ederek C. Savcılığına başvurarak dava açılmasını, kamu davasına da katılarak şahsi hakkının hüküm altına alınmasına ve asıl önemli olan TCK.nun 36. maddesine dayanarak davaya konu belgenin zoralmına karar verilmesini sağlayabilecektir. Hal böyle olunca ve bu yol açılınca

Doktrinde genel olarak Yargıtay uygulamasına paralel biçimde, benzer olaylarda çelişkili kararların doğmasının önlenmesi için bedelsiz senedi kullanma ve açığa atılan imzanın kötüye kullanılması suçları gibi özel hukuku ilgilendiren konularda ceza mahkemesinin nisbi muhakeme yapması durumunda senetle ispat kuralına bağlı olması gerektiği savunulmaktadır⁷⁸. Adalet ve hakkaniyete aykırı sonuçların doğmaması ve kişilerin haklarından mahrum bırakılmamalarına yönelik yargıya olan güvenin sarsılmaması için bu sonucu kabul etmek kaçınılmaz olarak değerlendirilmektedir⁷⁹.

SONUÇ

Hukuk mahkemeleri ile ceza mahkemelerinin teşkilatlanışı, hukuk davaları ile ceza davalarının konuları, taraflar arası eşitlik, gerçekleşen yargılamalar neticesinde verilen kararlar ile bunların hukuk dünyasında yarattıkları etki, kesinleşmeleri, yargılama usûlleri, sonuca varılabilmesi için gerekli deliller ve bunların değerlendirilmesi hususları birbirinden farklılık arz etmektedir.

Ceza ve hukuk mahkemelerinde, sübuta ilişkin bir sorunun çözümünde farklı usul kurallarının uygulanması farklı hukuki sonuçların doğmasına sebep olabilir. Senede bağlı bir borcun ödendiği veya senedin bu vasfı haiz olmadığı

H.U.M.K. ve İ.İ.K. hükümleriyle getirilen sınırlamaların uygulama olanağı da eylemli olarak kalkacaktır.

Kaldı ki, cebinde gerçeğe ve hukuka uygun olarak düzenlenmiş senet bulunan alacaklının senede konu alacağını tahsil edememe tehlikesinden de öteye TCK.nun 509. maddesinde gösterilen sonucu bakımından çok ağır olan bir cezanın tehdidi altında bulundurulması, hatta H.U.M.K. ile İ.İ.K., Ticaret Kanunu hükümlerine güvenerek alacağını sağlam gördüğü için, şahit temini yolunu hiç aklına getirmediğinden, kolayca mahkum edilebilme yolu açılacaktır. Böyle bir yolun açılması, toplumda güveni sarsar, ekonomik bayatı alt-üst edecek sonuçları doğuracaktır.” Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kararı, E:1988/1, K:1989/2, T:24.03.1989.

⁷⁸ **Ünver**, s. 185.; **Aras, Bahattin** (2016) “Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:29, S:124, s. 388-389.; Aksi yönde bkz. **Tezcan, Durmuş/ Erdem, M. Ruhan/ Önok, Murat** (2020) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, s. 1074.; **Malkoç, İsmail** (2013) Açıklamalı Türk Ceza Kanunu, 3. Cilt, Ankara, Yazarın Kendi Yayını, s. 2660.

⁷⁹ **Ünver**, s. 185.

iddiası ceza mahkemesinde serbest delil usulüne, hukuk mahkemesinde ise, istisnalar dışında kanuni delil sistemine göre çözülecektir. Bu çözümden dolayı farklı sonuçların ortaya çıkmasının göz ardı edilmesi de adalet ve hakkaniyete aykırı düşecektir. Bu kapsamda senet bedelinin itfa edilip edilmediğine dair sorunun çözümünde, ceza ve hukuk mahkemelerinden verilecek farklı kararların uygulamada sorun doğurmaması için ispat konusunda ceza mahkemesi hukuk mahkemesinin tabi olduğu ispata ilişkin usul kurallarını uygulaması önemlidir.

Senedin bedelsizliğine ilişkin bir hukuk davası devam etmekteyse ceza mahkemesinin bu kararı beklemesi gerekmektedir. Nitekim sorunun çözümü suçun ispatıyla ilgili olup fiilin suç olup olmadığının belirlenmesi ile ilgili değildir. Halihazırda ceza mahkemeleri, diğer mahkemelerin kararları ile bağlı değildir. Ceza hakiminin hukuk hakiminin kararını beklemesi birçok açıdan önem teşkil etmektedir. Hukuk mahkemeleri senetlerle ilgili uzmanlaşmış ve konuda oldukça tecrübe kazanmıştır. Hukuk mahkemesi kararının beklenmesi ve beklenen bu kararlar da ceza mahkemesinin kural olarak bağlı sayılması sayesinde adli yolla maddi gerçeğin araştırıldığı ceza mahkemesinde, mahkemeler arası yardımlaşma ve iş birliği vasıtasıyla ceza mahkemesi, sübuta varmada misyonunu gerçekleştirmiş olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akcan, Recep** (1988) “Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Ankara.
- Akkaş, A. Hulusi** (2016) Ceza Muhakemesi Bağlamında Yargı Mercileri Kararlarının Birbirleri Üzerindeki Etkisi, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Akkaya, Mustafa** (2000) “Vergi Mahkemesi ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Etkileşimi Üzerine Bir İnceleme”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:49, S:1, s. 85-96.
- Aras, Bahattin** (2016) “Sahtecilik İddiası Bakımından Hukuk ve Ceza Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi”, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:29, S:124, s. 388-389.
- Arslan, İbrahim** (2008) “Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:16, S:1, s. 11-28.
- Artuç, Mustafa** (2019) Pratik Türk Ceza Kanunu, 5. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Artuç, Mustafa** (2020) Malvarlığına Karşı Suçlar, 4. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Atalı, Murat/Ermenek, İbrahim** (2019) Medenî Usul Hukuku, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Bayraktar, Köksal/Yıldız, Kemal/Aksoy Retornaz, Eylem/Akyürek, Güçlü/Sonay Evik, Vesie/Evik, Ali Hakan/Kangal, Zeynel T./Memiş Kartal, Pınar/Sınar, Hasan/Altunç, Sinan/Aytekin İnceoğlu, Asuman/Bostancı Bozbayındır, Gülşah/Erman, Barış** (2018) Özel Ceza Hukuku, Cilt IV, Malvarlığına Karşı Suçlar, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık.
- Belgin Güneş, Derya** (2019) “Ceza Mahkemesi Tarafından Ceza Verilmesine Yer Olmadığına İlişkin Kararın Hukuk Mahkemesi Kararlarına Tesiri”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:77, S:1, s. 185-216.

- Berkin, Necmettin** (1948) “Senetlerde Sahtecilik ve Suçun Kanuni Unsurları”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C:14, S:3-4, s. 669-699.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide** (2020) Ceza Muhakemesi Hukuku, 19. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık.
- Centel, Nur/Zafer, Hamide/Çakmut, Özlem** (2017) Kişilere Karşı İşlenen Suçlar, Cilt 1, 4. Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık.
- Çakır, Görkem ve Dalar, Erdinç** (2017) “The Exercise of Making The Criminal Case Verdicts Prejudicial Question for Civil Law Cases”, Open Access Journal, Part 14, p. 215-226. <https://www.gokusufiisik.av.tr/Articletter/2017_Summer/GSI_Articletter_2017_Summer_Article14.pdf> s.e.t. 22.03.2021.
- Demirağ, Fahrettin** (2018) Örneklerle Ceza Muhakemesi Hukuku İşlemleri ve Adli Yazışmalar, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Erdem, D. Özge** (2018) “Türk Ceza Hukukunda Açığa Atılan İmzanın Kötüye Kullanılması Suçu (TCK m. 209)”, Ceza Hukuku Dergisi, C:13, S:37, s. 171-194.
- Erdönmez, Güray** (2016) Adi ve Resmi Senette Sahtelik İddiasının Hukuk Davalarına ve İcra Takiplerine Etkisi, Türkiye Barolar Birliği Dergisi, C:28, S:123, s. 147-208.
- Erem, Faruk** (1973) Ceza Usulü Hukuku, 4. Baskı, Ankara, Sevinç Matbaası.
- Eroğlu, Orhan** (2018) Sahtecilik İddiasına Dayalı Menfi Tespit ve İstirdat Davalarında Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararına Etkisi. Terazi Hukuk Dergisi, C:13 S:146, s. 14-32.
- Esen, Sinan** (2007) Anlatımlı ve İçtihatlı Malvarlığına Karşı Suçlar ve Bilişim Alanında Suçlar, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Gedik, Doğan** (2019) Ceza Muhakemesinde Hâkimin Delilleri Değerlendirme Serbestliği (CMK m. 217). Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (Prof. Dr. Durmuş Tezcan’a Armağan), C:21, Özel S., s. 913-963.
- Gökçen, Ahmet/ Balcı, Murat/ Pamuk, Gülfem/ İçer, Zafer/ Çakır, Kerim/ Öztürk, Nurten/ Apiş, Özge/ Ünal, Ertuğrul/ Gültekin Diken, Nil**

- Melek/ Yılmaz, Zahit/ Erdin, Selim/ Şenerdoğan Büşra** (2018), *Malvarlığına Karşı Suçlar*, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Gökler, A. Metin** (2010) “Senetle İspat ve Senede Karşı Senetle İspat Kuralı ile Bu Kuralın İstisnaları”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.
- Güngör, Devrim/Okuyucu Ergün, Güneş** (2009) “Ceza Muhakemesinde Bekletici Sorun Kararının Dava Zamanaşımının Durmasına Etkisi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, C:22, S:83, s. 68-72.
- Kamışlı, Gani/Taneri, Gökhan** (2018) *Kişilere Karşı Suçlar*, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Kapancı, Kadir B.** (2016) *Ceza Mahkemesi Kararlarının Hukuk Mahkemesi Kararlarına Etkisi* (TBK m. 74), İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:7, S:1, s. 511-552.
- Kılıçoğlu, Ahmet M.** (1973) “Haksız Fiillerden Sorumlulukta Ceza Hukuku ile Medenî Hukuk İlişkisi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:29, S:3, s. 185-225.
- Koçak, Hakan** (2009) “Ceza Yargılamasının Hukuk Mahkemelerini Bağlayıcılığı Sorunu”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, Konya.
- Kuru, Baki/Arslan, Ramazan/Yılmaz, Ejder** (2011) *İcra ve İflas Hukuku*, 25. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.
- Malkoç, İsmail** (2013) *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu*, 3. Cilt, Ankara, Yazarın Kendi Yayını.
- Parlar Ali/Hatipoğlu, Muzaffer** (2008) *5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu Yorumu Cilt 1*, Ankara, Yazarın Kendi Yayını.
- Pekcanitez, Hakan** (1980) “Bekletici Sorun (Meselei Müstehire)”, *Ege Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:1, S:1-4, s. 249-275.
- Sarsıkoğlu, Şenel** (2014) *Güveni Kötüye Kullanma Suçu ve Benzer Suçlarla Karşılaştırılması*, Ankara, Adalet Yayınevi.

- Selçuk, R. Nurettin** (1975) “Ceza Kararlarının Hukuk Hâkimine Etkisi”, Ankara Barosu Dergisi, C:5, S:1, s. 718-725.
- Soydal Çınar, Tuğçe** (2019) “Kambiyo Senetlerinde Bedelsizlik”, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı, İstanbul.
- Soyubelli, Fethullah** (2013) Ceza ve Hukuk Mahkemesi Kararlarının Birbirine Etkisi, Ankara, Hâkim Yayınları.
- Şahin, Cumhuri** (2005) Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Tan, Hadi** (1951) “Medeni Hukuk Münasebetlerine Müteallik Meselelerde Ceza Mahkemelerinin Yetkisi”, Adalet Dergisi, C:5, s. 659-666.
- Taner, Tahir** (1955) Ceza Muhakemeleri Usulü, 3. Baskı, İstanbul, İsmail Akgün Matbaası.
- Taşdemir, Kubilay** (2011) Ceza Hukukunda Zamanaşımı, Ankara, Cantekin Matbaacılık.
- Tezcan, Durmuş/ Erdem, M. Ruhan/ Önok, Murat** (2020) Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku, 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.
- Toroslu, Nevzat/Feyzioğlu, Metin** (2019) Ceza Muhakemesi Hukuku, Ankara, Savaş Yayınevi.
- Ünver, Yener** (1996) “Ceza Yargılaması Hukukunda İsbata İlişkin Bir Yargıtay İBK'nın İncelenmesi”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C: 55, S:1-2, s. 183-218.
- Ünver, Yener/Hakeri, Hakan** (2019) Ceza Muhakemesi Hukuku, 3. Cilt, 15. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi.
- Yenisey Feridun/Nuhoğlu Ayşe** (2014) Ceza Muhakemesi Hukuku Ders Kitabı, İstanbul, Bahçeşehir Üniversitesi Yayınları.
- Yenisey, Feridun** (2019) Ceza Muhakemesi Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık.